

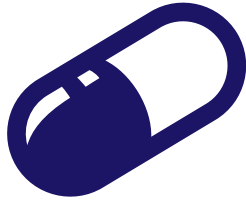
Europa wat staat juristen te wachten?

Op 22 mei stemt Nederland voor het Europees Parlement. Binnenkort wordt ook het zogeheten Stockholm-programma voor justitieel beleid uitgebreid. Welke veranderingen in Europees recht staan er op stapel?

Peter Louwerse

Beeld: Dmitry de Bruin

Problemen door E-commerce

Doordat mensen dankzij internet steeds meer spullen en diensten in het buitenland kopen, komen er meer juridische vragen over het vrije verkeer van goederen en diensten. 'Vroeger gingen die vragen over fysieke handel,' zegt Onno Brouwer, advocaat bij Freshfields Bruckhaus Deringer. 'Nederland wilde Belgische jenever en Duitse yoghurt weren. Nu zien we dezelfde vragen over goksites en online loterijen. Landen willen hun eigen markten beschermen.' Ook het online kopen van geneesmiddelen levert juridische hoofdbrekens op. Stel dat een pil in Spanje alleen verkrijgbaar is op recept en in Frankrijk vrij wordt verkocht: mag een Spanjaard dat medicijn dan in Frankrijk kopen? 'Dergelijke problemen nemen exponentieel toe,' zegt Brouwer.

Europees OM in de maak

De bedrijfstak die de voordelen van de interne markt het best kent? 'De georganiseerde criminaliteit,' zegt CDA-Europarlementariër Wim van de Camp. 'Daarom is Europese criminaliteitsbestrijding nodig. Dat levert toenemende spanning op met de strafrechtelijke soevereiniteit op nationaal niveau.'

Een uitvloeisel is het voornemen van de Europese Commissie om een Europees Openbaar Ministerie (OM) op te richten voor de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit en fraude met Europese subsidies. Van de Camp noemt het Nederlandse verzet hiertegen naïef. 'Nederland kan geen kant op,' zegt Van de Camp. 'Wij hadden in Nieuwegein ook een maffiamannetje op een flatje zitten. Nederland zal geen veto uitspreken.' Nederlandse juristen moeten dus rekening houden met een Europees OM.

Een ander hoofdpijndossier voor advocaten kan voortkomen uit de meerjarige strategische samenwerking op het gebied van justitiële zaken. Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten (VVD) sloot met acht landen een overeenkomst over onder meer forensisch onderzoek, cybercriminaliteit en slachtofferzorg. 'Hier zie je het Europa van de meerdere snelheden,' zegt Van de Camp. 'Het is handig dat we bij grensoverschrijdende criminaliteit forensisch onderzoek door Zweden kunnen laten doen. Tegelijkertijd moeten Nederlandse advocaten weten dat de strategische samenwerking met het ene land wel van toepassing is, en met het andere land niet. En dat alles in 28 lidstaten.'

Kooprecht wordt ingewikkelder

Met het Europees kooprecht Common European Sales Law (CESL) wilde de Europese Commissie kopen over de grens gemakkelijker maken. Maar volgens Europarlementariër Wim van de Camp is een grensoverschrijdende koop

juist ingewikkelder geworden. 'Volgens CESL bepaalt de verkoper welk recht van toepassing is,' legt Van de Camp uit. Dat is in strijd met de richtlijn consumentenbescherming die de consument juist het recht geeft om te kiezen. 'Dit wordt een van de grootste knelpunten,' voorspelt Van de Camp. 'De nieuwe commissie moet hier lijn in aanbrenge.' Van de Camp noemt de kooprecht de nachtmerrie van het midden- en kleinbedrijf. 'Een mkb'er kan de juridische (on)mogelijkheden niet overzien.' De CDA'er verwacht talloze procedures zolang er geen duidelijkheid is.

Verplicht samenwerken

De vluchtelingen in hun gammele bootjes die de oversteek over de Middellandse Zee wagen, staan symbool voor de immigratieproblemen waarmee de Europese Unie te kampen heeft. Italië en Spanje willen het probleem van de asielzoekers en illegale migranten niet langer alleen opknappen. Er wordt nu al samengewerkt binnen de Europese grensbewakingsorganisatie Frontex. Die tracht te voorkomen dat mensen in die bootjes stappen. Als mensen toch de overtocht maken, probeert Frontex te verijdelen dat de bootjes aan land komen binnen de EU. 'Die samenwerking krijgt een verplicht karakter,' denkt Flora Goudappel, universitair hoofddocent Europees recht aan de Erasmus Universiteit en kandidaat-Europarlementariër voor de PvdA. 'Er komen meer regels voor vreemdelingenrecht vanuit Europa.'

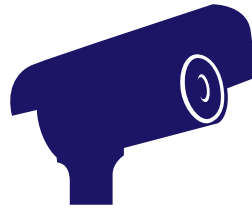
Meer kennis van Europees recht

Het is de Europese Commissie al jarenlang een doorn in het oog dat de kennis van Europees recht bij juristen in veel lidstaten onder de maat is. Dat moet beter, en daarom stelt Europa voor de komende zeven jaar 700 miljoen euro beschikbaar voor opleidingen in Europees recht. Dat geld gaat vooral naar beroepsorganisaties, verwacht Flora Goudappel. Ze denkt aan het bijspijkeren van de kennis van rechters, advocaten en notarissen. Wim van de Camp roept juridische beroepsorganisaties op om snel subsidie aan te vragen. 'De pot is nog lang niet leeg.'

Kritisch op staatssteun

De Europese Commissie hecht aan eerlijke mededinging. Brussel kijkt daarom al jaren zeer kritisch naar staatssteun, en zal hier de komende jaren op blijven toezien. Advocaat Onno Brouwer: 'Daarbij komen nieuwe onderwerpen aan de orde. De commissie doet nu een diepgravend onderzoek naar manieren waarop landen proberen bedrijven aan te trekken, bijvoorbeeld door belastingfaciliteiten. Concurrenten van bedrijven die staatssteun krijgen, zullen dat aantekenen bij de commissie. De advocatuur heeft hier een belangrijke adviesfunctie. Bedrijven kunnen naar de rechter stappen als staatssteun niet is gemeld in Brussel.'

Meer controle op sociale zekerheid

Een uitkering aanvragen in een ander land binnen de EU wordt moeilijker, verwacht Flora Goudappel. Ze baseert dat op discussies in een aantal EU-landen. 'Lidstaten gaan regels strenger toepassen,' voorspelt ze. 'Er zal eerder een registratieplicht komen, er komt ook in Nederland meer controle op wie je bent, en wat je komt doen en landen zullen strenger toezien op uitkeringsgerechtigden uit andere lidstaten.'

Goudappel denkt dat Europa hogere eisen gaat stellen aan de sociale zekerheid. Dat heeft vooral consequenties voor landen die niet voldoen aan de minimumeisen. 'Nederland hoopt zo de eigen concurrentiepositie te verbeteren,' meent Goudappel. Die ontwikkeling zal ook gevolgen hebben voor de seizoenarbeiders die nu uit Midden- en Oost-Europa naar ons land komen. 'Er zijn veel problemen met arbeidsmigranten. Het vrije verkeer van personen is hiervoor niet ingericht en niet voor bedoeld. Niemand is er ook blij mee: ook Polen niet, want die zien een vertrek van hoogopgeleide werknemers.'

Goudappel denkt dat Brussel het vrije verkeer van personen de komende jaren zal inperken. Dat beleid moet ook de uitbuiting van kansarme werknemers beteugelen. Als iemand uit een ander EU-land nu naar Nederland komt en kan aantonen dat hij een eigen inkomen heeft, moet Nederland hem toelaten, registreren en een sofinummer geven. 'Controleren op uitbuiting mag nu niet, want dat is discriminerend,' verklaart Goudappel. 'Maar op die regel komen uitzonderingen.'

Ook al staat het vrije verkeer van personen politiek onder druk, Onno Brouwer verwacht niet dat Brussel deze vrijheid zal aantasten. 'De EU heeft zich hieraan gecommitteerd, en is dus waakzaam op inbreuken.'

Strenger toezicht op banken

Na de val van Lehman Brothers in 2008 werd de financiële sector overspoeld door wetgeving die het omvallen van banken moet tegengaan. 'En er komt nog meer aan,' zegt Matthias Haentjens, hoogleraar financieel recht aan de Universiteit Leiden.

Vanuit Europa gaat het vooral om de bankenunie. Vanaf november dit jaar houdt de Europese Centrale Bank in Frankfurt toezicht op de banken uit de Eurolanden. Nederlandse banken krijgen dan dus niet langer te maken met De Nederlandsche Bank als eindverantwoordelijk toezichthouder.

Bij het toezicht horen uiteraard sancties. 'Een sanctie werkt pas goed als een bank erdoor failliet kan gaan. Daarvoor is een goed insolventierecht nodig dat voor heel Europa geldt,' legt Haentjens uit. Met dat doel is de Herstel- en Afwikkelrichtlijn ontwikkeld, die naar verwachting nog voor de verkiezingen wordt aangenomen in het Europees Parlement. Haentjens: 'Er komt dus een Europees regime voor probleembanken, en dat betekent dat Nederlands recht moet worden aangepast.'

Het belangrijkste element van de richtlijn is het zogeheten *bail-in* instrument, dat regelt wie moet bloeden als een bank dreigt om te vallen. Haentjens: 'Aandelen en ook obligaties kunnen worden afgewaardeerd. Obligaties kunnen ook worden omgezet in aandelen. Dat is ingrijpend voor Nederland: twintig procent van de balansen van Nederlandse banken wordt gefinancierd door obligaties.'

Spaarders en handelscrediteuren hebben een betere positie dan houders van aandelen en obligaties. Uit de nationalisatie van SNS Reaal hebben we kunnen afleiden dat *bail-in* kan leiden tot talrijke juridische procedures. Als die nieuwe richtlijn nog voor de verkiezingen wordt aangenomen, gaat de *bail-in* pas gelden vanaf 1 januari 2016,

zodat de markt eraan kan wennen. Een ander belangrijk onderdeel van de bankenunie is het Single Resolution Mechanism (SRM). Haentjens: 'Een Europese raad (de zogeheten *resolution board*) gaat beslissen of de *bail-in* gaat plaatsvinden, of een bank wordt opgeknipt enzovoort. Dan krijg je ingewikkelde vragen. Waar kan een bank of obligatiehouder die wil protesteren tegen zo'n beslissing terecht? Bij de eigen toezichthouder die een besluit uitvoert van de *resolution board*? Of bij het Europese Hof? En op welke regels kun je je dan beroepen? Als dit soort procedures naar nationaal recht worden beslist, kan dat leiden tot verschillen tussen lidstaten. Dan kan Europa met harmoniserende regelgeving komen.'

Sancties met grote gevolgen

Economische sancties van de Europese Unie hebben veel invloed op het bedrijfsleven, zegt Onno Brouwer. 'Exportverboden en het bevriezen van tegoeden hebben verstrekkende gevolgen. Dat hebben wij gezien bij de maatregelen tegen bijvoorbeeld Libië. Advocaten zullen zeker adviseren over sancties tegen Rusland in verband met Oekraïne, omdat het vaak om complexe vragen gaat.'

advertenties

ACADEMIE VOOR GEZONDHEIDSRECHT

- ✓ Dé opleider in gezondheidsrecht
- ✓ Topdocenten met ruime ervaring in rechtspraktijk en wetenschap
- ✓ Speciaal voor advocaten en academische juristen